

BRUEREVIĆ ILI BRUEROVIĆ?

Francuz rodom, Marc René Bruère Desrivaux (1765?—1823) došao je kao dječak s ocem u Dubrovnik, proveo u njemu najveći dio života i stekao vrlo lijep ugled među književnicima. S:odivši se posvema sa sredinom, i svoje prezime često je kroatizirao: naime, uz latinski, talijanski i francuski najviše je pisao i prevodio na hrvatskom, pa i po tome, ne samo po latinskom radu, pripada hrvatskoj književnosti.

Njegovo nam je kroatizirano prezime dvojako predano, u obliku *Bruerević* i u obliku *Bruerović*. Kako se tragovi tog dvojstva još i danas održavaju, istražiti ću predaju i predložiti rješenje.

Moram naglasiti da se u našem stoljeću kudikamo najviše spominju oblici na -ović (*Bruerović*). Tako navode prezime našeg pjesnika, na primjer: Vodnik,¹ Bogdanović,² Stanojević,³ Lozovina,⁴ Petravić⁵ Bersa⁶, Ježić,⁷ Brlek,⁸ Kastropil,⁹ Maixner,¹⁰ Barac¹¹.

Uz francuske i latinizirane oblike i one na -ević, o kojima ću poslije govoriti, nalazimo i u 19. stoljeću tragove prezimena u obiku *Bruerović*, npr. na str. 10 u rkp. 422/1—4 Naučne biblioteke u Dubrovniku¹² ili u Anonimovu članku *Bruerović Marko* (časopis „Slovinac,, za god. 1878).

Da ne navodim članke s manjom mogućnošću utjecaja, spominjem samo dva autora koji se u našem stoljeću izričito priklanjaju obliku na -ević (*Bruerević*). To su M. Kombol¹³ i Š. Jurić.¹⁴

¹ *Povijest hrvatske književnosti*, I, Zagreb 1913.

² *Pregled književnosti hrvatske i srpske*, I, Zagreb 1914.

³ *Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka*, Zagreb 1925—1929. Autor je članka M. Rešetar.

⁴ *Dalmacija u hrvatskoj književnosti*, Zagreb 1936.

⁵ *Klasična metrika u hrvatskoj i srpskoj književnosti*, Beograd 1939, str. 31—31.

⁶ *Dubrovačke slike i prilike (1800.—1880.)*, Zagreb 1941.

⁷ *Hrvatska književnost od početka do danas*, Zagreb 1944.

⁸ *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku*, I, Zagreb 1952.

⁹ *Rukopisi Naučne biblioteke u Dubrovniku*, I, Zagreb 1954.

¹⁰ *Bruerovićev francuski prijevod „Hasanaginice“*, Građa JAZU 28 (1962) 389—398.

¹¹ *Hrvatska književnost*, I, Zagreb 1964.

¹² Usp. Kastropil, *Rukopisi...*, sub 150. Kastropil datira rukopis u drugu polovicu 19. st.

¹³ *Povijest hrvatske književnosti do narodnog Preporoda*, Zagreb 1945, 2. izd.: 1961.

¹⁴ *Opera scriptorum Latinorum natione Croatarum*, tom. I — *Index alphabeticus*, Zagrabiae 1968 i tom. II — *Index systematicus*, Zagrabiae 1971 (oboje objavljeno kao *Pars I. u: Iugoslaviae scriptores Latini recentioris aetatis*, ed. Inst. hist. Acad. scient. et art. Slav. merid.).

Oba oblika, *Bruerević* ili *Bruerović*, navode *Hrvatska enciklopedija*¹⁵ i *Enciklopedija Jugoslavije*¹⁶.

Izričita je, dakle, pretežitost oblika *Bruerović* u našem stoljeću.

Kakvo je onda u predaji mjesto dublete *Bruerević*, koju sam i ja 1954. svjesno izabrao¹⁷ te uz nju i danas čvrsto pristajem?

Evo najprije primjera za taj oblik *Bruerević* iz tiskane predaje. Kronološki je prvi, izdan za života Bruerevićeva, zbornik *Versi in morte di Giorgio Detorres, dottore in filosofia e medicina* (Ragusa 1802), kojemu je na str. 48 i 49 objavljena *Razgovorna pjesna* našeg pjesnika, a njegovo ime na kraju navedeno ovako: *Marka Bruèrevichja*. Drugi se primjer nalazi u *Odgovoru na nekoliko slovah bratji ilirsko-slavjanskoj u Dalmaciji*, kojim A. Rocci (Ročić) odgovara S. Popoviću te među nekim piscima i djelima navodi: „...*Čupe* i *Spravljenice* Bruerevića jur pritištene ove i prošaste godine u slovetešnici (tiskarni) Petra Frana Martecchini i tolike druge. . .“¹⁸. Ročić mi se čini osobito mjerodavnim jer je, rođen 1818. u Dubrovniku gdje je vjerojatno završio i gimnaziju, mogao od Bruerevićevih suvremenika čuti (i čitati) izgovor pjesnikova prezimena. I naposljetku, još bih naveo jednu od tiskanih potvrda za oblik Bruerević, i to *Poslanicu Mari Bruerevici*,¹⁹ koju je Marko pisao ženi 1816. iz Francuske. Objavljena je u časopisu „Dubrovnik“ sv. III, god. 1852, na str. 38—39.

Što se tiče rukopisne predaje, neka bude dovoljno nekoliko potvrda. Pod br. 394 Kaznačićeva kataloga Čulićeve zbirke (Mala braća u Dubrovniku) čitamo: *Pjesni razlicieh starih Piesnika iz latin-skoga jezika u slovinski jezik prinesene po M. Bruereviću*. Rukopis s istim naslovom i istim oblikom pjesnikova prezimena (. . . prinesene pò Marku Bruèrevichju) čuva se i u Naučnoj biblioteci u Dubrovniku²⁰. I u rukopisu Naučne biblioteke *Spravglenze*. . . (Kastropil, br. 35, prva polovica 19. st.) također je prezime *Bruerević* (. . . po Marku Bruerevichju). Zbog jedne usporedbe posebice mi je zanimljiv rukopis br. 38 (br. 331 Kat. rukop.) Kastropilova popisa Naučne biblioteke (*Raslrike Pjesni Q. Horazia Flacca Tomaccene Slovinski po Marku*

¹⁵ Glavna je natuknica *Bruère*, a u zagradi su spomenuta oba kroatizirana oblika. Autor je članka J. Dayre.

¹⁶ Također je glavna natuknica *Bruère Desrivaux*, uz dodatak: „kao naš pjesnik Marko Bruerević ili Bruerović,„. Autor je članka M. Kombol.

¹⁷ V. osobito bilj. 2 na str. 269 mojeg članka *Nekoliko Bruerevićevih prijevoda iz Horacija*, *Živa antika* IV 2, 269 i d., Skopje 1954.

¹⁸ Objavljeno u „Danici ilirskoj“, V/10, 1839, str. 40. Potpun tekst prema rukopisu R 4710 Nacionalne sveučilišne biblioteke u Zagrebu v. u: *Hrvatski narodni preporod*, II, str. 275—77, prir. J. Ravlić, Zagreb 1965 (Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 29).

¹⁹ Zanimljivo je kako Vodnik tu poslanicu u tekstu (*Pov. hrv. knjiž.* I 322) citira „Mari Bruerevici, svojoj ženi“, dakle sa sufiksom -evici, ali u *Registru imena lica* na kraju knjige „ispravlja,„ u: Bruerovica Mara. Indikativno za interpretaciju mnogih, ili bar nekih, „prijelaza“ Bruerevića u Bruerovića!

²⁰ Kastropil, *Rukopisi*, br. 34 (=141 Kat. rukop.). Kastropil rukopis datira u prvu polovicu 19. stoljeća.

²¹ V. opis u mojem članku, cit. ovdje u bilj. 17.

Bruerevichju)²¹. Ductus slova, naime, i pravopis toga rukopisa istovjetni su s ductusom slova i pravopisom u rukopisu Bruerevićevih *Čupa, Spravljenica i Zvezdoznana* Nacionalne sveučilišne biblioteke u Zagrebu (R 3843), na čijoj naslovnoj stranici, po sredini, piše: *Rukopis Marka Bruerevichja koj sloxgj ove Pjesni*, a na vrhu stranice, drugom rukom: *Autographus quem D. D. Ludovico Gaj Rhacusae donavit A. Casnacich*. Zaključak jedini može biti: oba su rukopisa autografi. A u oba pjesnikovo je prezime u obliku *Bruerevich!*

Nakon tih potvrda iz rukopisne i tiskane predaje, koje bez dvojbe upućuju na izvorni oblik *Bruerević*, ne bih se želio domišljati, zašto se oblik *Bruerović* ne samo javljao i u 19. st., nego je i vrlo snažno maha uzeo u 20. st. Mogu samo natuknuti da se možda sufiks *-ović* iza *r* nametao u jezičnoj svijesti pod dojmom česte pojave u dubrovačkih pjesnika po kojoj se, npr. u instrumentalu, iza negdašnjeg palatalnog *r* zadržava *o* (primjer: carom) umjesto prijelasa *e*. Inače, prema grubom uvidu u dubrovačka prezimena na *-ović/-ević*, čini mi se da smijem ovo ustvrditi: bez iznimke iza palatalnih suglasnika dolazi *-ević* (Andrijašević, Bobaljević, Đurđević, Radeljević, Tudišević), a iza ostalih suglasnika *-ović* (Džigatović, Nalješćević, Plavković, Vetrarnović); jedino iza *r* postoji dvojstvo: i *-ević* (Lukarević, Ovčarević) i *-ović* (Boždarović, Grgurović).

Je li na Bruerevića, kad je sam ili svjetujući se s prijateljima kroatizirao prezime, više djelovao primjer prezimena Lukarević i Radeljević (ovdje su i dva *e* zaredom!) ili možda krajnje *e* u njegovu francuskom prezimenu ili što drugo, ne znam.

Na temelju gornjega, poglavito u vezi s potvrdama iz rukopisa, smatram da je samo *Bruerević* ispravan kroatizirani oblik prezimena *Bruère*.

Zagreb.

V. Vratović.

ZUSAMMENFASSUNG

V. Vratović: BRUEREVIĆ ODER BRUEROVIC?

Der Aufsatz ist dem kroatischen Schriftsteller Bruère-Bruerević (1765?—1823) gewidmet. Marc René Bruère Desrivaux, der französische Herkunft war, kam im Kindesalter nach Dubrovnik, wo er den größten Teil seines Lebens verbrachte. Er dichtete in lateinischer, italienischer und französischer Sprache, zumeist jedoch in kroatischer. Daher ist es kein Wunder, daß sein Name, schon in Hinblick auf seine Wahlheimat, in kroatischer Gestalt erscheint, und zwar in zweifacher Form: *Bruerević* und *Bruerović*. Vf. tritt auf Grund seiner Untersuchungen der älteren und neueren handschriftlichen und gedruckten Überlieferung die Ansicht, daß der kroatisierte Name einzig in der Form *Bruerević* authentisch ist.

²² Neobično je, moram napomenuti, što Kastropil u *Kazalu imena i naziva* svojih *Rukopisa* navodi isključivo oblik *Bruerović*, iako se on javlja samo u tekstu jednog rukopisa Naučne biblioteke (br. 150), dok u preostala tri (br. 34, 35 i 38) izričito u *naslovima* piše *Bruerević*. Vodnik docet (v. bilj. 19)!